

11 Äänten laskeminen ja vaalin tuloksen vahvistaminen

Sisällys

11.1	Äänten laskenta	2
11.2	Ennakoäänten laskeminen ennen vaalitoimituksen päättymistä.....	2
11.3	Äänestyslippujen laskeminen ja mitättömien äänestyslippujen erottaminen.....	4
11.4	Esteellisyys ääntenlaskennassa.....	6
11.5	Valitsijayhdistyksen asiamiehen läsnäolo-oikeus.....	7
11.6	Ehdokkaiden vertausluvut ja vaalin tuloksen määrääminen	7
11.7	Tuloksen syöttäminen sähköiseen järjestelmään	8
11.8	Tuloksen vahvistaminen	9
11.9	Vaalin tuloksesta laadittava ilmoitus	9
11.10	Äänestyslippujen ja ehdokaslistojen yhdistelmän sinetöiminen	10

11.1 Äänten laskenta

Kun vaalipäivän äänestys on julistettu päättyneeksi, vaalilautakunta avaa ennakkoäänestyksen vaalikuoret, ottaa ennakkoäänestyksessä annetut äänestysliput vaalikuorista, leimaa äänestysliput ja niitä avaamatta pudottaa ne vaaliurnaun. (KJ 9:44,1)

Äänten laskemisen alkaessa kaikki äänestysliput otetaan urnasta ja lasketaan sekä äänestyslippujen että äänioikeutettujen luetteloon äänestäneiksi merkittyjen lukumäärä. Sen jälkeen vaalilautakunta erottaa mitättömät liput ja laskee annetut äänet. (KJ 9:44,3)

Vaalilautakunta on voinut tehdä etukäteen 13.11. kello 16 jälkeen pidetyssä kokouksessa päätöksen siitä, että ennakkoäänestyksessä annettuja äänestyslippuja aletaan laskea jo ennen vaalipäivän vaalitoimituksen päättymistä, kuitenkin aikaisintaan kuusi tuntia ennen äänestyksen loppua. (KJ 9:44,2)

Äänten laskennasta tulee pitää pöytäkirjaa.

11.2 Ennakkoäänien laskeminen ennen vaalitoimituksen päättymistä

Milloin ennakkoäänien laskentaa voidaan aikaistaa

Ennakkoäänestyksessä annettujen, vaalikuorissa olevien äänestyslippujen laskeminen voidaan aloittaa vaalipäivänä vaalilautakunnan määräämänä aikana, jos ennakkoääniä on annettu enemmän kuin 50 ja voidaan perustellusti arvioida, että vaalipäivänä äänioikeutetaan käyttää enemmän kuin 50 henkilöä. (KJ 9:44,2)

Aikaistetusta ääntenlaskennasta päättäminen

Vaalilautakunta tekee mahdollisen päätöksen laskemisen aikaistamisesta 13.11. kello 16 jälkeen pidettävässä kokouksessaan, jossa käsitellään ennakkoäänestysasiakirjat.

Mihin aikaan ennakkoääniä voidaan ryhtyä laskemaan

Ennakkoäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskeminen voidaan aloittaa aikaisintaan kuusi tuntia ennen äänestyksen päättymistä. (KJ 9:44,2) Kun äänestys päättyy klo 20.00, voidaan ennakkoääniä ryhtyä siten laskemaan aikaisintaan vaalipäivänä kello 14.00. Saapuneiden ennakkoäänestysasiakirjojen määrä on syytä ottaa huomioon, kun arvioidaan, kuinka kauan ennakkoäänten laskemiseen menee aikaa. Tästä syystä monissa tapauksissa riittävä aika on huomattavasti lyhyempi kuin sallittu maksimiaika eli ennakkoäänten laskentaa on vain harvoin tarpeellista aloittaa jo klo 14.00.

Riippumatta siitä, mihin kellonaikaan laskenta aloitetaan, vaalilautakunnan tulee varmistaa, että laskentaan liittyvien tietojen välittyminen ulkopuolelle ennen kello 20.00 estetään. Ennakkoäänten laskennassa ehdokkaiden saamista äänimääristä ei saa millään tavoin (puheina, tekstiviestein, sosiaalisen median kautta jne.) välittää tietoja ulkopuolisille. Suositeltavaa on, että laskentaan osallistuvat henkilöt jättävät kännykät laskentatilan ulkopuolelle.

Ennakkoäänten laskeminen

Ennen laskemisen aloittamista äänestysliput leimataan. Mitättömät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan. (KJ 9:44,2)

Ennakkoäänten laskeminen suoritetaan vaalilautakunnan päättämässä jossakin muussa tilassa kuin äänestyshuoneistossa. Ennakkoon annettujen äänestyslippujen laskentaa varten voidaan nimetä vaalilautakunnan jäsenten lisäksi erityisesti vaalilautakunnan varajäseniä. Tarvittaessa voidaan vaalilautakunnan jäsenten ja varajäsenten avuksi määrätä myös nimettyjä seurakunnan työntekijöitä teknisiksi avustajiksi. Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi toimia teknisenä avustajana. (KJ 9:19,2)

Ennakkoäänten laskemista suorittamassa tulisi olla läsnä koko ajan vähintään kolme vaalilautakunnan jäsentä tai varajäsentä. On myös muistettava, että varsinaisella äänestyspaikalla tulee olla läsnä päätösvaltainen vaalilautakunta äänestyksen päättymiseen saakka (ja jos seurakunnan alue on jaettu äänestysalueisiin, äänestyspaikalla tulee olla läsnä päätösvaltainen vaalilautakunnan jaosto äänestyksen päättymiseen saakka).

Päätös hylätyistä lipuista ja ehdokkaille annetuista ennakkoäänistä tehdään lopullisesti päätösvaltaisen vaalilautakunnan kokouksessa varsinaisen äänestyksen päätyttyä. Ennakkoäänestyksen äänestysliput yhdistetään varsinaisen vaalipäivän lippuihin vasta sen jälkeen, kun varsinaisen äänestyspäivän äänestysliput on laskettu. Ehdokkaalle vaalipäivänä annetut äänet ja ennakkoäänestyksessä annetut äänet lasketaan yhteen, jolloin saadaan ehdokkaan kokonaisäänimäärä.

Ehdokkaiden saamien ennakkoäänten ja vaalipäivän äänten määriä ei eritellä pöytäkirjaan, vaan pöytäkirjaan merkitään ainoastaan kunkin ehdokkaan kokonaisäänimäärä.

11.3 Äänestyslippujen laskeminen ja mitättömien äänestyslippujen erottaminen

Äänestyksen tulos lasketaan erikseen kirkkovaltuuston jäsenten tai yhteisen kirkkovaltuuston kustakin seurakunnasta valittavien jäsenten ja seurakuntaneuvoston jäsenten vaalissa. (KJ 9:47,1)

Äänestysliput, jotka mitättöminä on jätettävä ottamatta huomioon, on erotettava eri ryhmiksi niiden mitättömyysperusteiden mukaan ja niiden lukumäärä on laskettava. Mitättömyysperusteet ja kyseisen perusteen nojalla hylättyjen lippujen määrä on hyvä kirjata pöytäkirjaan. Muut äänestysliput on järjestettävä siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput ovat eri ryhmänä. Kaikissa ryhmissä olevien äänestyslippujen lukumäärä on laskettava.

Kirkkojärjestyksen 9 luvun 45 §:n mukaan äänestyslippu on mitätön, jos;

1. vaalikuoreessa on useampi kuin yksi samaa vaalia koskeva äänestyslippu;
2. äänestyslippuna on käytetty muuta kuin kysymyksessä olevaa vaalia varten valmistettua äänestyslippua;
3. äänestyslippu on leimaamaton;
4. äänestysmerkintä on tehty niin, ettei siitä selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa;
5. äänestyslippuun on kirjoitettu äänestäjän nimi tai erityinen tuntomerkki taikka siihen on tehty muunlainen asiaton merkintä.

Asiattomana ei kuitenkaan pidetä äänestyslippuun tehtyä merkintää, joka ainoastaan selvittää, ketä ehdokasta äänestäjä on tarkoittanut äänestää. (KJ 9:45,2)

Seuraavassa on esitetty korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja koskien vaalilain (714/1998) mukaista äänestyslipun mitättömyyttä. Vaalilain säännökset äänestyslipun mitättömyysperusteista ovat olennaisilta osin saman sisältöisiä kirkon vaalijärjestyksen mitättömyysperusteiden kanssa.

Äänestyslippua, jossa ehdokkaan numero oli merkitty kääntöpuolelle, ei pidetty mitättömänä (KHO 1973 A II 34).

Äänestyslippua ei voitu pitää mitättömänä sen johdosta, että äänestäjä oli yliivannut ensin tekemänsä numeromerkinnän, jos äänestyslippuun muutoin merkitystä numerosta ilmeni, ketä ehdokasta se tarkoitti (KHO 1983 A II 1).

Äänestyslippua oli pidettävä mitättömänä sen johdosta, että lippuun oli tehty ehdokkaan numeron lisäksi merkintä TJ (KHO 1983 A II 2).

Äänestyslipun ympärään oli selvästi merkityn numero 2:n eteen tehty kaksi muuta merkintää. Näitä merkintöjä ei voitu yksiselitteisesti tunnistaa kirjaimiksi tai numeroiksi eikä äänestyslipusta selkeästi ilmennyt, ketä ehdokasta

merkinnät tarkoittivat. Sanottu äänestyslippu oli näin ollen mitätön. (KHO 18.2.1977 taltio 631, DN:o 5196/37/76)

Äänestyslippua, jossa ehdokkaan numero oli kääntöpuolella, ei pidetty mitättömänä, vaikka numero oli samalla taiteosalla kuin vaalilautakunnan leima (KHO 1.4.1977 taltio 1403, DN:o 548/30/77).

Äänestyslippuja, johon oli kirjoitettu numero 32 sekä numeron perään kaksoispiste ja lyhyt viiva, ei pidetty mitättömänä (KHO 4.4.2001).

11.4 Esteellisyys ääntenlaskennassa

Esteellisyys tarkoittaa tilannetta, jossa käsittelyn puolueettomuus saattaa vaarantua käsitelijän ja käsiteltävän asian tai sen asianosaisen välisen suhteen vuoksi. Esteellisyyteen tulee mahdollisuuksien mukaan kiinnittää huomiota jo vaalilautakunnan jäseniä ja ääntenlaskentaan osallistuvaa avustavaa henkilöstöä valittaessa. Esteellinen henkilö ei saa osallistua äänten laskentaan tai vaalin tuloksen vahvistamiseen millään tavalla eikä olla läsnä kokouksessa.

Kirkkolain 10 luvun 11 §:n 3 momentin mukaan luottamushenkilöiden kuten vaalilautakunnan jäsenten sekä viranhaltijoiden esteellisyydestä on voimassa, mitä siitä hallintolaissa (2003/434) säädetään.

Vaalilautakunnan jäsen on esteellinen ottamaan osaa sellaisen päätöksen tekemiseen vaalilautakunnassa, joka muodostaa hallintolain 28 §:ssä säädetyn esteellisyyden. Tällainen henkilö ei vaalisäännösten mukaan voi toimia vaalilautakunnan jäsenenä. Jos vaalilautakunnan jäsen on jonkin ehdokkaita asettaneen valitsijayhdistyksen perustajajäsen vaaleissa, hän ei voi osallistua esim. **äänestyslippujen hylkäämistä koskevaan päätökseen, vaalin tuloksen määräämiseen** eikä **vaalin tuloksen vahvistamiseen**.

11.5 Valitsijayhdistyksen asiamiehen läsnäolo-oikeus

Valitsijayhdistyksen asiamiehellä tai tämän varamiehellä on oikeus olla läsnä vaalilautakunnan kokouksessa äänestyslippuja laskettaessa ja vaalien tulosta määrättäessä. Läsnä olleista asiamiehistä tai heidän varamiehistään on tehtävä merkintä pöytäkirjaan. (KJ 9:43) Asiamiesten tai näiden varamiesten läsnäolo-oikeudesta on hyvä tiedottaa etukäteen.

Asiamiehet tai heidän varamiehensä eivät saa millään tavoin osallistua itse äänten laskentaan tai muuhun äänestyslippujen käsittelyyn ja järjestämiseen.

Jos vaalilautakunta on päättänyt, että ennakkoäänten laskenta aloitetaan jo ennen vaalitoimituksen päättymistä, ei asiamiehillä tai heidän varamiehillään ole kuitenkaan läsnäolo-oikeutta tässä ennakkoäänten etukäteislaskennassa.

11.6 Ehdokkaiden vertausluvut ja vaalin tuloksen määrääminen

Ehdokkaiden vertausluvut

Kun äänet on laskettu, kunkin valitsijayhdistyksen ehdokaslistan ehdokkaat laitetaan heidän henkilökohtaisen äänimääränsä osoittamaan järjestykseen. Sen jälkeen ensimmäiselle heistä annetaan vertausluvuksi listan koko äänimäärä, toiselle puolet siitä, kolmannelle kolmannes, neljännelle neljännes ja niin edelleen. Vertausluku on laskettava sellaisellekin ehdokkaalle, joka ei ole saanut yhtään henkilökohtaista ääntä. (KJ 9:46,1)

Jos ehdokas, joka on menettänyt vaalikelpoisuuden tai on kuollut, on saanut ääniä, tulevat hänelle annetut äänet sen ehdokaslistan hyväksi, jossa hän on ollut ehdokkaana. (KJ 9:46,2)

Ehdokkaiden vertausluvut saadaan vaalien laskentajärjestelmästä.

Vaalin tuloksen määrääminen

Äänestyksen tulos lasketaan erikseen kirkkovaltuuston jäsenten tai yhteisen kirkkovaltuuston kustakin seurakunnasta valittavien jäsenten ja seurakuntaneuvoston jäsenten vaalissa (KJ 9:47).

Tuloksen määräämiseksi kirjoitetaan eri ehdokaslistoilla olevien ehdokkaiden nimet heidän saamiensa vertauslukujensa osoittamaan järjestykseen. Kunkin ehdokkaan kohdalle merkitään myös hänen vertauslukunsa. Valituksi tulee kussakin vaalissa tämän nimisarjan alusta niin monta ehdokasta, kun siinä vaalissa valitaan kyseisen toimielimen jäseniä.

Varajäseniksi nimetään kussakin vaalissa esiintyneen saman ehdokaslistan valitsematta jääneet ehdokkaat heidän saamiensa vertauslukujen osoittamassa suhteessa.

Tasaäänet

Jos vaaleissa äänet tai vertausluvut menevät tasan, ratkaisee arpa (KL 10:20,1). Jos saman ehdokaslistan kahdella tai useammalla ehdokkaalla on sama äänimäärä, vaalilautakunta arpoo ehdokkaiden välisen järjestyksen. Samoin vaalilautakunta suorittaa arpomisen, jos se on tarpeen mahdollisten eri ehdokaslistojen samojen vertauslukujen järjestyksen selvittämiseksi. Ensin arvotaan ehdokaslistan sisäinen järjestys ja vasta tämän jälkeen arvotaan eri ehdokaslistoilla olevien välinen järjestys. Järjestys tulee arpoa myös valitsematta tulleiden välillä.

11.7 Tuloksen syöttäminen sähköiseen järjestelmään

Kunkin ehdokkaan saamat äänimäärät syötetään vaalien laskentajärjestelmään, joka laskee vaalin tuloksen.

Vaalien laskentajärjestelmästä voidaan tulostaa vaalien tulos siinä muodossa paperille, että tämä asiakirja voidaan suoraan liittää vaalilautakunnan pöytäkirjaan vaalien tulokseksi.

Jotta valtakunnallinen äänestysprosentti saadaan julkistettua jo vaali-iltana, tulee seurakuntien syöttää vaalien laskentajärjestelmään ensin äänestäneiden määrä ja vasta sen jälkeen ehdokkaiden äänimäärät. On erittäin tärkeää, että ääntenlaskentaan on varattu riittävästi resursseja, se suoritetaan nopeasti ja tiedot tallennetaan välittömästi vaalien laskentajärjestelmään. Laskentajärjestelmästä siirretään tietoja julkaistavaksi myös Seurakuntavaalit.fi-sivuille heti tallennusvaiheen alettua.

11.8 Tuloksen vahvistaminen

Vaalilautakunnan on viimeistään kolmantena päivänä vaalipäivän jälkeen eli vaalia seuraavana keskiviikkona 18.11. pitämässään kokouksessa vahvistettava vaalin tulos (KJ 9:49). Kokouksesta on pidettävä pöytäkirjaa.

Vaalilautakunta voi päättää vaalituloksen vahvistamisesta halutessaan myös jo samana päivänä, kun vaalitoimitus on päättynyt ja äänet on laskettu. Näin voidaan toimia erityisesti siinä tapauksessa, jos ääntenlaskennassa tai vaalin tuloksen määräytymisessä ei ole ilmaantunut mitään erityisiä tulkintakysymyksiä tai epäselvyyksiä, joiden takia olisi syytä kokoontua tuloksen vahvistamista varten uudelleen esimerkiksi seuraavana päivänä. Vaalin tuloksen vahvistamisesta päätettäessä on huomioitava mahdolliset esteellisyydet.

Vaalien laskentajärjestelmästä voidaan tulostaa vaalien tulos siinä muodossa paperille, että tämä asiakirja voidaan suoraan liittää vaalilautakunnan pöytäkirjaan vaalilautakunnan vahvistamaksi vaalien tulokseksi.

Vaalin tuloksen vahvistavaan pöytäkirjaan on liitettävä valitusosoitus.

11.9 Vaalin tuloksesta laadittava ilmoitus

Vaalipöytäkirja valitusosoituksineen on pidettävä yleisesti nähtävänä yleisessä tietoverkossa alkaen viimeistään kahdeksantena päivänä vaalitoimituksen jälkeen eli maanantaina 23.11. ja pidettävä siinä 7 + 30 päivän ajan. (KL 10:23,1 sekä KJ 9:49,1)

Vaalilautakunnan on ilmoitettava vaalin tuloksesta kirkkovaltuustolle tai yhteiselle kirkkovaltuustolle ja seurakuntaneuvostolle sekä kullekin varsinaiseksi jäseneksi ja varajäseneksi valitulle. (KJ 9:49,2)

11.10 Äänestyslippujen ja ehdokaslistojen yhdistelmän sinetöiminen

Vaalipöytäkirja ja vaalin tulosta koskevat laskelmat on säilytettävä seurakunnan arkistossa (KJ 9:50,1) ja ne ovat pysyvästi säilytettäviä. (KJ 11:10)

Kaikki äänestysliput ja ehdokaslistojen yhdistelmä on seurakuntavaaleissa pantava kunkin vaalin osalta erikseen kestävään päällykseen, joka on suljettava sinetillä tai sinettiteipillä sekä säilytettävä arkistossa, kunnes seuraavat seurakuntavaalit on toimitettu. (KJ 9:50,2) Sinettiteippiä saa hyvin varustetuista kirjakaupoista ja verkkokaupoista.

Jos vaalista on valitettu, kirkkoherran on hallinto-oikeuden pyynnöstä lähetettävä sen vaalin äänestysliput, jota valitus koskee, sinetöidyssä päällyksessä hallinto-oikeudelle. (KJ 9:50,3)